

Ver úlvur

LOYV TÆR AT LEINGJAST EFTIR TÍ, SUM TÚ HEVUR

Ummæli av bókini Ver úlvur hjá Heðin Unnsteinsson

ODDFRÍÐUR MARNI RASMUSSEN

Heðin Unnsteinsson: Ver úlvur
Carl Jóhan Jensen hevur týtt
Sprotin, 2015
180 bls., 198 kr.

Vit kenna tey. Skøldini, sum skriva um sítt egna lív, sínar túrar í ymiskar – fyri flestu menniskju – ófrættakendar heimar. Summi koma afturíaftur, meðan onnur megna ikki at skipa tilveruna soleiðis, at tey hóra undan. Tey doyggja ov ung.

Sylvia Plath hóraði ikki undan. William S. Burroughs hevði sín hátt at hóra undan. Fjodor Dostojevskij hevði sín hátt at hóra undan. Hesi hava tað til felags, at lívið lagaði seg soleiðis, at tey máttu stríðast ein harðari bardaga við sínar innaru devlar, enn vit onnur. Hesi hava eisini tað til felags, at tey hava ríkað okkum við dygdargóðum skaldskapi um, hvussu tær sálarkvøllir, vit koma í, verða orðaðar. Hesi hava sjálv upplivað túrarnar í undirheimar og uppheimar, hava upplivað skrædl, gjørt sær lívsroyndir, eru batnað, og eru sokkin í aftur. Bøkurnar, sum liggja eftir hesi mætu skøld, verða brúktar sum lærubøkur í skúlum, har tú lærir, hvussu sálin verður innrættað í truplum, óhugsandi stöðum. Hetta eru ikki sálarfrøðiligar tekstbøkur, men bøkur um tað veruliga, tyngdu sálina í einum menniskja.

Fyri stuttum var tiltak í Reinsarinum, sum kallaðist: Hamskifti. Hetta tiltak skipaðu Føroyskir, psykiatriskir sjúkrarøktarfrøðingar fyri. Í sambandi við tiltakið kom út bókin Ver úlvur – wargus esto – ein eirinda-leys søga um hamskifti eftir Heðinn Unnsteinsson, sum sjálvur var til staðar.

Vit liva øll við grundleggjandi spurninginum: hvør eri eg? Onkuntíð spyrja vit okkum: hvussu eri eg? Og aðrar tíðir: hví eri eg? Slíkir spurningar eru tilverusøkjandi og tilverumennandi. Svarið er ikki altíð tað, sum vit vilja hoyra, og tí gera vit eitt svar, sum

hóskar til okkum, og tey, sum vit umgangast í gerandisdegnum – vit skifta ham eftir umstøðunum.

Ver úlvur er skrivað við tí sama fyrri eyga sum flestu bøkurnar hjá teimum skøldum, sum eg nevndi í fyrstani. Hetta er ein ævissøgulig bók, sum tekur lesaran við sær á eina ferð, har tíðin gerst relativ og uppløyst, tá ið kroppur og sál ikki eru í samsvari.

Heðinn Unnsteinsson arbeiddi

í íslenska forsetismálaráðnum. Hann hevur arbeitt fyri heimsheilsustovnin, WHO og fyri íslenska heilsumálaráðið.

Og so er hann maniodepressivur. Í bókini lýsir hann á ein tættan og inniligan hátt, hvussu sinnið gerst sjúkt, og hvussu hetta kennist. Viðhvørt spælir plátispælarin á 78 snúningum, og so fer hann líðandi (skil orðið bókstaviliga) niður á 33 snúningar. Øll brigdi av hesum

rundtúri í sinninum eru só ómetaliga væl lýst, at tú fært ikki slept bókini. Tá ið Heðinn er maniskur, kemur hann út fyri skemtiligum hendingum, millum annað tá ið hann frættir, at Mel Gibson er í býnum, og hann ætlar sær at finna hann og berjast við hann. Eisini heldur tragiskar hendingar eru, tá ið pápi hansara og beiggjarnir saman við læknum og sjúkrarøktarfrøðingum tvinga hann at verða innlagdan móti sínum vilja. Eisini, tá

ið hann í august 2008 fer inn í fleiri bankar at taka allar pengarnar út, tí at hann ivast ikki í, at íslensku bankarnir fara av knóranum. Tað verður flent at honum, men tveir mánaðar seinni fara íslensku bankarnir av knóranum. Samstundis sum alt leikar í inni í honum, so fer alt tað íslenska samfelagið eisini niður í snúningum, niður í eina maniska depressión.

Bókin er soleiðis bygd, at vit fylgja Heðinni frá ungum árum, tá ið sjúkan tekur við, og til hon í seinni árum kemur í hæddina, og hann verður innlagdur og aftur útskrivaður.

Seinast í bókini eru sett upp 14 lívsorðingar, sum Heðinn í eftirmælinum sigur hava hjálpt sær at skipa lívið soleiðis, at hann ikki aftur missir tam-arhaldið á sær sjálvum. Eitt vanliga sinnissunt menniskja heldur, at hesar lívsorðingar eru so einfaldar, at tær eru ein sjálvfylgja. Og tó. Hetta er slíkt, sum nógv gjalda í dýrum dómi fyri, at onkur lærir tey. So sum at læra seg at anda rætt, eta rætt, røra seg, liva nú, uppliva náttúruna, minnast til sín sjálvan, aga seg sjálvan, vera til staðar, halda við sær sjálvum, vera eyðmjúkur, trúgva og hava álit, finna seg sjálvan í øðrum og at loyva sær sjálvum at leingjast eftir tí, sum man hevur. Við hesum 14 lívsorðingunum setir Heðinn orð á, hvussu hann heldur sinnið sunt.

Eg nevndi í fyrstani russiska høvundin Dostojevskij. Í skaldsøgu hansara, Kjallaramenniskjað, hitta vit eitt frásøgufólk, sum er í einum djúpum kjallara, og skal tað hava til lívsins uppihald, so skal tað longur niður eftir tí. Kjallaramenniskjað verður bjargað upp úr undirheiminum, tá ið ein lítil genta tekur í hondina á tí og biður om hjálp. Heðinn skal eina sannkenningarferð saman við vinskara, familju, starvsfelagum, og tað er henda ferðin, sum í dag hjálpir honum at temja úlvinn, sum hjálpir honum at temja undirvitskuna í sinninum og halda snúningarnar javnar.

